

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДКРИТОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**ADMINISTRATIVE AND LEGAL PRINCIPLES OF ENSURING THE OPENNESS OF THE ACTIVITIES OF PUBLIC ADMINISTRATION BODIES**

У статті здійснено комплексне дослідження адміністративно-правових засад забезпечення відкритості діяльності органів публічного управління в Україні в умовах оновлення адміністративно-процедурного законодавства. Проаналізовано сучасні наукові підходи до визначення змісту відкритості та її співвідношення із суміжними категоріями прозорості, публічності, гласності й транспарентності. Встановлено відсутність єдиного доктринального підходу до розуміння зазначених понять, що обумовлено як особливостями розвитку наукової думки, так і неоднорідністю їх нормативного закріплення у галузевому законодавстві. Досліджено нормативно-правові засади забезпечення відкритості діяльності органів публічного управління, зокрема положення Конституції України, Законів України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», Закону України «Про адміністративну процедуру», а також окремі міжнародні стандарти у сфері доступу до інформації та належного врядування. Проаналізовано адміністративно-правові механізми реалізації принципу відкритості, особливості громадського контролю, консультацій з громадськістю та практику застосування законодавства про доступ до публічної інформації. Окрему увагу приділено сучасним проблемам реалізації принципу відкритості, серед яких виокремлено формальний підхід до оприлюднення інформації, випадки необґрунтованого обмеження доступу до публічної інформації без належного застосування «трискладового тесту», а також неоднакову практику застосування відповідного законодавства розпорядниками інформації та судами. Проаналізовано актуальні правові позиції Верховного Суду щодо захисту права на доступ до публічної інформації та визначено їх значення для формування єдиної правозастосовної практики. Обґрунтовано підхід до розуміння відкритості діяльності органів публічного управління як самостійного принципу адміністративного права, зміст якого не обмежується забезпеченням доступу до публічної інформації, а охоплює комплекс адміністративно-правових механізмів, спрямованих на забезпечення підзвітності, підконтрольності та належної взаємодії адміністративних органів із приватними особами. Запропоновано розглядати відкритість у контексті адміністративної процедури як принцип, що забезпечує доступність інформації про підстави, перебіг і результати адміністративної діяльності та створює умови для ефективної реалізації процесуальних прав особи. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення відкритості діяльності органів публічного управління.

Ключові слова: адміністративне право; адміністративна процедура; відкритість; принцип відкритості; доступ до публічної інформації; органи публічного управління; належне врядування; адміністративно-правові засади; громадський контроль.

The article provides a comprehensive study of the administrative and legal framework for ensuring the openness of public administration in Ukraine under the conditions of the renewed administrative procedural legislation. It analyzes contemporary scholarly approaches to defining the concept of openness and its relationship with the related categories of transparency, publicity, openness of governance, and transparency (transparency as a broader governance concept). The study establishes the absence of a unified doctrinal approach to these concepts, which is conditioned by both the evolution of legal doctrine and the inconsistency of their use in sectoral legislation. The paper examines the legal framework governing the principle of openness, including the Constitution of Ukraine, the Laws of Ukraine "On Information", "On Access to Public Information", and "On Administrative Procedure", as well as relevant international standards concerning access to information and good governance. Particular attention is paid to the administrative and legal mechanisms ensuring openness, including public oversight, public consultations, and the practical application of legislation on access to public information. The study identifies the main practical challenges in implementing the principle of openness, including the formal disclosure of information, unjustified restrictions on access to public information without proper application of the three-part test, and inconsistencies in the application of relevant legislation by public authorities and courts. It also analyzes recent legal positions of the Supreme Court concerning the protection of the right of access to public information and their role in promoting consistent judicial practice. The scientific novelty of the research lies in substantiating the understanding of the openness of public administration as an independent principle of administrative law whose content extends beyond the right of access to public information and encompasses a comprehensive system of administrative and legal mechanisms aimed at ensuring accountability, public oversight, and proper interaction between administrative authorities and individuals. The author proposes interpreting openness within the framework of administrative procedure as a principle that guarantees accessibility of information concerning the grounds, course, and results of administrative activities while ensuring the effective exercise of procedural rights. The article also formulates proposals for improving the administrative and legal mechanism for ensuring the openness of public administration.

Key words: *administrative law; administrative procedure; openness; principle of openness; access to public information; public administration; good governance; administrative and legal framework; public oversight.*

Актуальність теми. Питання відкритості діяльності органів публічної влади, на наше переконання, в Україні наразі має особливо важливе теоретичне та практичне значення. Забезпечення відкритості діяльності суб'єктів владних повноважень є необхідною умовою реалізації права особи на інформацію, здійснення громадського контролю та дотримання принципів належного врядування. Водночас реалізація цього принципу потребує забезпечення балансу між правом на доступ до публічної інформації та необхідністю обмеження доступу до окремих категорій інформації у випадках, визначених законом, зокрема з міркувань національної безпеки, територіальної цілісності, громадського порядку чи захисту прав інших осіб. Зазначена проблема набула особливої актуальності в умовах правового режиму воєнного стану та повномасштабної збройної агресії проти України.

Нормативну основу забезпечення відкритості діяльності органів публічної влади насамперед становлять положення Конституції України [1], відповідно до статті 34 якої кожному гарантується право вільно збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір; а стаття 57 закріплює право кожного знати свої права і обов'язки та встановлює вимогу щодо доведення до відома населення законів та інших нормативно-правових актів, які визначають права і обов'язки громадян. Подальший розвиток зазначених конституційних положень здійснено, зокрема, у Законах України «Про інформацію» [2] та «Про доступ до публічної інформації» [3]. Крім того, з набранням чинності у 2023 році Законом України «Про адміністративну процедуру» (далі – ЗАП) [4] відкритість була нормативно закріплена як один із принципів адміністративної процедури поряд із верховенством права, пропорційністю, обґрунтованістю та іншими принципами діяльності адміністративних органів.

Зазначимо, що певною мірою саме набрання чинності ЗАП зумовило необхідність переосмислення місця принципу відкритості в системі принципів адміністративного права. Якщо

раніше відкритість переважно пов'язувалася із забезпеченням права на доступ до публічної інформації та розглядалася крізь призму інформаційного законодавства, то із законодавчим закріпленням цього принципу в адміністративній процедурі виникла потреба уточнення його змісту, співвідношення з іншими принципами адміністративного права та особливостей реалізації у діяльності адміністративних органів.

Практичне значення дослідження підтверджується значною кількістю адміністративних справ щодо реалізації права на доступ до публічної інформації, які розглядаються адміністративними судами, а також формуванням сталої практики Верховного Суду, узагальненої у відповідних оглядах судової практики. Так, наявність значної кількості таких спорів свідчить про неоднорідність практики застосування законодавства розпорядниками публічної інформації та збереження проблемних питань у сфері реалізації й судового захисту права на доступ до публічної інформації.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питання адміністративно-правового забезпечення відкритості діяльності органів публічного управління, реалізації права на доступ до публічної інформації, транспарентності публічної адміністрації, а також співвідношення принципів відкритості, прозорості, публічності та гласності неодноразово ставали предметом наукових досліджень. Значний внесок у розроблення окремих аспектів зазначеної проблематики зробили Д. А. Біленець, О. С. Донченко, В. О. Іванцов, В. С. Любарський, В. В. Марчук, Н. Ю. Мельничук, Д. Ю. Нидзюк, Т. В. Новікова, К. М. Рудой, Г. А. Терещук, В. П. Тимошук, С. Т. Усмонова, А. О. Задніпровська та інші. У працях зазначених авторів досліджено поняття відкритості й транспарентності діяльності органів публічної влади, особливості реалізації права на доступ до публічної інформації, окремі механізми забезпечення відкритості, а також проблеми інформаційної відкритості публічної адміністрації в сучасних умовах.

Водночас набрання чинності ЗАП та триваючий збройний конфлікт на території України зумовили необхідність переосмислення відкритості не лише як інституту інформаційного законодавства, а і як самостійного принципу адміністративного права та адміністративної процедури. Незважаючи на наявність значної кількості наукових праць із зазначеної проблематики, комплексне дослідження адміністративно-правових засад забезпечення відкритості діяльності органів публічного управління з урахуванням новел адміністративно-процедурного законодавства, сучасної судової практики та умов правового режиму воєнного стану наразі залишається недостатньо розробленим, що й зумовлює актуальність цього дослідження.

Мета статті полягає в тому, щоб, по-перше, уточнити зміст поняття відкритості діяльності органів публічної влади та його місце серед принципів адміністративного права; по-друге, розглянути адміністративно-правові засоби забезпечення відкритості та повноваження органів влади у цій сфері; по-третє, на основі аналізу практики застосування профільного законодавства виявити проблеми, що перешкоджають повноцінній реалізації цього принципу, та запропонувати шляхи їх подолання. Методологічно дослідження спирається на аналіз чинного законодавства України, узагальнень судової практики Верховного Суду, а також наукових публікацій вітчизняних дослідників останніх років, що дає змогу поєднати нормативний і правозастосовний аспекти проблематики.

Виклад основного матеріалу. У вітчизняній юридичній літературі поняття відкритості діяльності органів публічної влади рідко отримує самостійне визначення – значно частіше воно розглядається в одному ряду з категоріями прозорості, гласності та публічності, а в останні роки – й транспарентності, яка нерідко використовується як узагальнювальний термін щодо перелічених понять. Г. А. Терещук у своєму дослідженні транспарентності органів публічної адміністрації зазначає, що метою цього принципу є максимальне залучення громадськості до процесу управління органів публічної адміністрації, повна довіра та взаємодія у прийнятті управлінських рішень. Авторка зазначає, що за своєю суттю транспарентність як принцип діяльності органів публічної адміністрації є системною категорією, яка полягає в забезпеченні права кожного громадянина доступу до публічної інформації [5, с. 125].

Дещо інший акцент робить О. С. Донченко, яка за результатами огляду наукових публікацій із проблематики відкритості публічного управління узагальнила дослідницькі підходи, в межах яких відкритість розглядається одночасно як принцип, інструмент, якісна ознака, властивість системи публічного управління та атрибут демократичної влади. Авторка також звертає увагу на те, що серед науковців відсутня єдність щодо співвідношення принципів відкритості і прозорості; більш того, ця невизначеність поглиблюється на рівні розгляду понять «відкритість» та «публічність» [6, с. 126-127]. На нашу думку, значущість питання зазначеної термінологічної

неоднорідності у теоретичному та практичному аспектах зумовлена відсутністю єдиного підходу до використання відповідної термінології у нормативно-правових актах та науковій літературі, що значно ускладнює визначення змісту принципу відкритості, його співвідношення із суміжними принципами адміністративного права, а також формування єдиної практики застосування відповідних правових норм.

Спробу розмежувати суміжні поняття здійснила зокрема С. Т. Усмонова, порівнявши вітчизняні та зарубіжні підходи. Так, дослідниця дійшла висновку, що єдиного визначення понять «прозорість» та «відкритість» не існує, а критерії оцінювання рівня прозорості та відкритості того чи іншого органу влади також відрізняються. Під відкритістю влади, яка, на думку авторки, є більш осяжним поняттям, ніж прозорість, можна розуміти наявність ефективного механізму впливу громадян на дії влади [7, с. 190].

Доречно згадати позицію Н. Колісниченко, яку ми охоче поділяємо. На думку вченої, поняття відкритості та прозорості є близькими, і в окремих випадках їх можуть використовувати як синоніми. Однак одна з відмінностей, на яку варто звернути увагу, полягає в тому, що відкритість передбачає не лише надання інформації (що відповідає сутності прозорості), а й добровільне, активне прагнення робити це, а також стимулювати громадян до участі в політичних процесах. Натомість прозорість може розглядатися як споріднена, але дещо вужча концепція, яка акцентує увагу на масштабах і способах розкриття інформації державними або приватними структурами. «Прозорий уряд» забезпечує відкритість даних, що стосуються його діяльності [8, с. 156].

Так, проаналізувавши наведені підходи, зазначимо, що дійсно постає очевидною відсутність єдиного доктринального розуміння змісту відкритості та її співвідношення із суміжними категоріями, зокрема прозорістю, публічністю, гласністю і транспарентністю. Втім незалежно від термінологічних відмінностей, бачимо, що більшість дослідників пов'язують відкритість із забезпеченням доступності інформації про діяльність органів публічного управління, можливістю громадського контролю та створенням умов для участі приватних осіб у процесах публічного адміністрування. У зв'язку з цим у межах цього дослідження відкритість діяльності органів публічного управління доцільно розглядати як самостійний адміністративно-правовий принцип, зміст якого не вичерпується забезпеченням доступу до інформації, а охоплює комплекс правових механізмів, спрямованих на забезпечення підконтрольності, підзвітності та належної взаємодії органів публічного управління із суспільством.

Із нормативної точки зору відкритість дістала окреме закріплення у статті 4 ЗАП як один із принципів адміністративної процедури. Водночас дія цього Закону не обмежується лише адміністративними провадженнями, що завершуються прийняттям адміністративного акта, а поширюється також на інші випадки діяльності адміністративних органів, визначені законом. Це уточнення стосовно нормативного закріплення принципу відкритості дещо розширило сферу його застосування порівняно з періодом, коли відповідні вимоги регламентувалися переважно нормами інформаційного законодавства та окремих спеціальних законів.

Водночас саме інформаційне законодавство й надалі становить основний масив нормативного регулювання відкритості діяльності органів публічного управління. Закон України «Про доступ до публічної інформації» визначає порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, що перебуває у володінні суб'єктів владних повноважень, а також до інформації, що становить суспільний інтерес. Закон України «Про інформацію» встановлює загальні засади інформаційних відносин, зокрема принципи гарантованості права на інформацію, відкритості, доступності інформації та свободи її обміну. Уже в перші роки після набрання чинності Законом України «Про доступ до публічної інформації» у науковій літературі відкритість діяльності органів влади та оприлюднення інформації про їх діяльність розглядалися як один із показників демократичності публічного управління. У нашому баченні, такий підхід відображає функціональне призначення відкритості не лише як механізму реалізації конституційного права на інформацію, а й радше як адміністративно-правового інструменту забезпечення підзвітності органів публічного управління, здійснення громадського контролю за їх діяльністю та належного врегулювання.

У міжнародних правових актах та європейських стандартах відкритість діяльності органів публічної влади і право на доступ до інформації визнаються одним із ключових елементів належного врядування (good governance) та пов'язуються із реалізацією свободи вираження поглядів і права шукати, одержувати та поширювати інформацію.

Так, формування українського законодавства у сфері доступу до публічної інформації здійснювалося з урахуванням цих підходів, що, зокрема, знайшло відображення у закріпленні

в частині 2 статті 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації» механізму «трискладового тесту», відповідно до якого обмеження доступу до інформації допускається лише за наявності визначених законом умов. Практичні аспекти застосування зазначеного механізму детально роз'яснено у рекомендаціях Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо обмеження доступу до публічної інформації, згідно з якими Проведення «трискладового тесту» включає такі дії: 1) визначення правомірного інтересу в обмеженні доступу до публічної інформації; 2) встановлення ймовірності заподіяння істотної шкоди зазначеному інтересу внаслідок розголошення інформації; 3) оцінювання ситуації щодо того, чи буде шкода від оприлюднення інформації переважати суспільний інтерес в її отриманні [9, с. 13].

Слід також зауважити, що доктринальна невизначеність у розмежуванні зазначених вище понять значною мірою зумовлена особливостями історичного розвитку галузевого законодавства, у межах якого згадані категорії набували різного нормативного змісту залежно від предмета правового регулювання.

На це питання звертає увагу О. С. Донченко, зазначаючи, що прирівнювання гласності із поняттями відкритості, прозорості та публічності не сприяє впорядкуванню нормативно-правових засад побудови й функціонування суспільних відносин у публічній сфері [6, с. 127]. Такий підхід знаходить підтвердження й під час аналізу спеціального законодавства. Так, у Законі України «Про громадські об'єднання» [10], частиною 7 статті 3 якого відкритість і прозорість пов'язуються насамперед із забезпеченням права членів (учасників) громадського об'єднання на доступ до інформації про його діяльність і прийняті рішення, тоді як публічність передбачає інформування необмеженого кола осіб про відповідну діяльність. На нашу думку, розв'язання зазначеної проблеми полягає не у виробленні універсального визначення відкритості, придатного для всіх галузей законодавства, а у формуванні її змісту з урахуванням особливостей відповідної сфери правового регулювання. У контексті адміністративного права відкритість доцільно розглядати як принцип діяльності адміністративних органів, що забезпечує доступність інформації про адміністративну процедуру, її підстави, перебіг і результати, а також гарантує реалізацію процесуальних прав осіб, права чи законні інтереси яких зачіпає відповідна адміністративна діяльність.

Значення відкритості для реалізації прав людини вбачається подвійним. По-перше, вона є самостійною гарантією реалізації інформаційних прав особи – права знати, яким чином приймаються рішення, що зачіпають її інтереси, та мати можливість отримати відповідні документи. По-друге, відкритість опосередковано забезпечує ефективність інших прав і свобод, оскільки без доступу до інформації про діяльність органів влади особа позбавлена можливості повноцінно захищати свої права в адміністративному чи судовому порядку, брати участь у процесах прийняття рішень або здійснювати громадський контроль за використанням публічних ресурсів. З огляду на викладене відкритість також доцільно розглядати не як допоміжну організаційну вимогу до діяльності органів публічного управління, а як один із фундаментальних принципів адміністративного права, що забезпечує реалізацію інформаційних прав особи, ефективне здійснення інших процесуальних прав та створює передумови для належного громадського контролю за діяльністю публічної адміністрації.

Відповідно до статті 17 Закону України «Про доступ до публічної інформації» контроль за дотриманням законодавства про доступ до публічної інформації та певною мірою відкритість в Україні здійснюється у трьох основних формах: парламентський контроль (Уповноваженим Верховної Ради з прав людини, тимчасовими слідчими комісіями Верховної Ради України, народними депутатами України), громадський контроль (депутатами місцевих рад, громадськими організаціями, громадськими радами, громадянами особисто шляхом проведення відповідних громадських слухань, громадської експертизи тощо.) та державний контроль відповідно до закону.

Окремим адміністративно-правовим засобом забезпечення відкритості діяльності органів публічного управління є консультації з громадськістю, що проводяться відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996 [11] під час формування та реалізації державної політики. Їх проведення забезпечує можливість участі заінтересованих осіб в обговоренні проєктів нормативно-правових актів до моменту їх прийняття, сприяє врахуванню громадської думки та підвищує обґрунтованість управлінських рішень. У цьому аспекті консультації з громадськістю доповнюють механізми доступу до публічної інформації, забезпечуючи практичну реалізацію принципу участі приватних осіб у процесі прийняття управлінських рішень; водночас додамо, що ефективність цього механізму значною мірою залежить від реального врахування пропозицій, висловлених учасниками консультацій, оскільки їх суто формальне проведення не забезпечує досягнення мети, заради якої відповідний інститут було запроваджено.

Попри розвинену нормативну базу, практична реалізація принципу відкритості діяльності органів публічної влади супроводжується низкою системних проблем. Першою з них є формальний характер оприлюднення інформації: значна частина розпорядників обмежується мінімально необхідним переліком відомостей, передбачених статтею 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації», не докладаючи зусиль до змістовного та зручного для сприйняття подання інформації. У результаті формальний обов'язок вважається виконаним, тоді як реальний рівень поінформованості громадськості про діяльність органу залишається невисоким. Формальне виконання вимог законодавства у таких випадках не забезпечує досягнення основної мети принципу відкритості – реальної доступності інформації про діяльність органів публічного управління та створення умов для ефективного громадського контролю.

Другою проблемою вбачаються необґрунтовані обмеження доступу до інформації. Закон про доступ до публічної інформації передбачає вичерпний перелік видів інформації з обмеженим доступом (конфіденційна, таємна, службова), а підстави для обмеження доступу визначені через механізм вищезгаданого «трискладового тесту»: обмеження допускається виключно в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету й неупередженості правосуддя; водночас розголошення такої інформації має завдавати істотної шкоди відповідному інтересу, а шкода від оприлюднення має переважати суспільний інтерес в отриманні інформації. На практиці ж розпорядники нерідко обмежуються формальним посиланням на гриф «для службового користування» без застосування усіх трьох складових тесту, що й породжує значну кількість спорів у судах. Не дивно, що особливої гостроти проблема обмеження доступу набула в умовах воєнного стану. Правила обмеження доступу до публічної інформації в умовах війни не змінилися, однак істотно змінилися обставини, за яких їх належить застосовувати, що подекуди призводить до розгубленості розпорядників щодо того, яку інформацію можна оприлюднювати, а яку – ні. У науковій літературі ця проблема також отримала висвітлення: В. С. Любарський досліджував організаційно-правове забезпечення транспарентності діяльності органів виконавчої влади саме в умовах воєнного стану, ставлячи за мету визначення шляхів удосконалення організаційно-правових механізмів для забезпечення належного балансу між вимогами національної безпеки та принципами транспарентності [12, с. 226].

Третя проблема – неоднакова практика застосування законодавства про доступ до інформації різними розпорядниками та, певною мірою, судами різних інстанцій. Верховний Суд послідовно формує єдині підходи до вирішення типових категорій спорів, зокрема щодо оскарження ненадання або надання не в повному обсязі публічної інформації за запитами, недотримання строків надання інформації, розмежування запитів на публічну інформацію та інших видів звернень, зобов'язання розпорядників оприлюднювати публічну інформацію, оплати витрат за надання інформації та визначення юрисдикції відповідних спорів [13, с. 11, 46-47, 54, 66, 68].

Так, у постанові Верховного Суду від 5 квітня 2023 р. у справі № 420/27593/21 [14] Суд дійшов висновку, що за наслідками розгляду запиту на отримання публічної інформації відповідний орган безпідставно не надав достовірної, точної та повної інформації. В іншій постанові від 10 березня 2025 р. у справі № 420/29839/23 [15] Верховний Суд уточнив, що належним відповідачем у спорі про доступ до публічної інформації є орган, якому надійшов запит, а не посадова особа, яка діє від його імені, а належним способом захисту порушеного права є зобов'язання відповідача повторно розглянути запит із дотриманням вимог закону. Наведені правові позиції сприяють формуванню єдиних підходів до застосування законодавства про доступ до публічної інформації та конкретизують обсяг обов'язків розпорядників інформації під час розгляду відповідних запитів. Водночас наявність значної кількості спорів цієї категорії свідчить про те, що відповідні підходи ще не набули повної одностайності у правозастосовній практиці.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження дає підстави стверджувати, що відкритість діяльності органів публічного управління на сучасному етапі розвитку адміністративного права України набула значення самостійного адміністративно-правового принципу, зміст якого не обмежується забезпеченням права на доступ до публічної інформації. Після набрання чинності Законом України «Про адміністративну процедуру» відкритість отримала нормативне закріплення як один із принципів адміністративної процедури, що розширило її значення від інформаційного обов'язку розпорядників до загального стандарту здійснення адміністративної діяльності, спрямованого на забезпечення прозорості, підзвітності та належної взаємодії органів публічного управління з приватними особами.

У ході дослідження встановлено, що сучасний стан адміністративно-правового забезпечення відкритості характеризується низкою проблем, серед яких: відсутність єдиного доктринального підходу до визначення змісту відкритості та її співвідношення із суміжними категоріями; неоднорідність нормативного використання понять відкритості, прозорості, публічності та гласності; формальний підхід окремих розпорядників до виконання обов'язків щодо оприлюднення інформації; випадки необґрунтованого обмеження доступу до публічної інформації без належного застосування «трискладового тесту»; неоднакова практика застосування законодавства про доступ до публічної інформації, що зумовлює необхідність подальшого формування єдиних підходів у правозастосовній діяльності.

З огляду на викладене, доцільним убачається подальше вдосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення відкритості діяльності органів публічного управління за кількома взаємопов'язаними напрямками:

По-перше, потребує подальшого доктринального опрацювання зміст принципу відкритості та його співвідношення із принципами прозорості, публічності, гласності й належного врядування, що сприятиме формуванню єдиного підходу до застосування відповідної термінології у законодавстві та правозастосовній практиці.

По-друге, доцільним вбачається удосконалення методичного забезпечення діяльності адміністративних органів щодо застосування законодавства про доступ до публічної інформації, насамперед у частині практичного застосування «трискладового тесту» та визначення меж допустимого обмеження доступу до інформації в умовах воєнного стану.

По-третє, потребує посилення практична реалізація принципу відкритості шляхом забезпечення не лише формального виконання вимог щодо оприлюднення інформації, а й належного забезпечення її доступності, зрозумілості та придатності для ефективного використання приватними особами.

По-четверте, важливим напрямом удосконалення залишається забезпечення однакового застосування положень Закону України «Про адміністративну процедуру» та законодавства у сфері доступу до публічної інформації з урахуванням сформованих правових позицій Верховного Суду, що сприятиме підвищенню рівня правової визначеності, ефективності судового захисту та реалізації принципу відкритості у діяльності органів публічного управління.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
3. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.
4. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>.
5. Терещук Г. А. Транспарентність в діяльності органів публічної адміністрації як один із ключових принципів. *Правова держава*. 2018. №30. С. 124-129. DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2018.30.132875>.
6. Донченко О. С. Відкритість публічного управління як напрям наукових досліджень: основні аспекти та перспективи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. №23. С. 124-130. DOI: [10.32702/2306-6814.2022.23.124](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.23.124).
7. Усмонова С. Т. «Прозорість» та «Openness»: стисле порівняння вітчизняних та зарубіжних напрацювань у визначенні відкритого врядування. *Право та державне управління*. 2022. №3. С. 187-192. DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2022.3.28>.
8. Колісніченко Н. Прозорість публічного управління як принцип народовладдя: її різновиди, взаємозв'язки та вплив на підзвітність, довіру громадськості, подолання корупції та ефективність прийняття рішень. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2026. № 35. С. 153-173. DOI: <https://doi.org/10.35432/tisb352026367522>.
9. Рекомендації з питань обмеження доступу до публічної інформації. *Офіційний вебсайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини*. URL: <https://www.ombudsman.gov.ua/storage/app/media/uploaded-97.pdf>.

10. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI : станом на 3 верес. 2024 р. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>.

11. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text>.

12. Любарський В.С. Організаційно-правове забезпечення транспарентності діяльності органів виконавчої влади. *Право і суспільство*. 2024. №3. С. 224-231. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.3.34>.

13. Дайджест судової практики Верховного Суду у справах про доступ до публічної інформації. *Офіційний вебсайт Верховного Суду*. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/ogliady/Daidgest_pybl_info_VS.pdf.

14. Постанова Верховного Суду від 05 квітня 2023 року у справі №420/27593/21. *IpLex: вебсайт*. URL: <https://iplex.com.ua/doc.php?regnum=110064611>.

15. Постанова Верховного Суду від 10 березня 2025 року у справі №420/29839/23. *IpLex: вебсайт*. URL: <https://iplex.com.ua/doc.php?regnum=125710711&red=100003a2be2f0a03352f1144b47d4f3ed04577&d=5>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 21.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 10.09.2025

Дата публікації: 25.09.2025